درس بیست و سوم – افعال

written by مرتضی غلام نژاد | آوریل 11, 2018

افعال در زبان آلمانی – در این درس می خواهیم با هم نگاهی داشته باشیم به فعل در زبان آلمانی

فعل چیست ؟

به بخشی از جمله گفته می شود که نماینگر کار انجام شده یا یک رویداد در جمله است ، مانند : رفتن ، خوردن ، زیستن ، بودن ، ماندن ، خوابیدن ، بیدار شدن و ...

اما افعال در زبان آلمانی از نظر صرف کردن آنها به دو دسته تقسیم می شوند :

۱. افعال با قاعده

۲. افعال بی قاعده

افعال با قاعده : آن دسته از افعال هستند که همواره در هنگام صرف آنها می بایستی یک قاعده مشخص را دنبال کنیم.

افعال بی قاعده : آن دسته از افعال هستند که در هنگام صرف آنها ما از قاعده مشخص پیروی نمیکنیم.

نکته : بیشتر افعال آلمانی با قاعده هستند.

صرف افعال با قاعده در زبان آلمانی :

قبل از هر چیز می بایستی این نکته را همیشه به خاطر داشته باشیم که بیشتر افعال ما در زبان آلمانی به en ختم می شوند.

در اولین قدم ما همیشه افعال را به شکل Infinitiv آنها یاد میگیریم ، برای مثال فعل kommen که به معنی آمدن است را در نظر بگیرید ، این فعل یک فعل باقاعده می باشد و ما برای صرف آن اینگونه عمل میکنیم

kommen – en = komm

مصدر فعل kommen پس از حذف en می شود komm

حال ما شروع میکنیم به صرف مصدر یا همان komm

Ich + komm + e = ich komme من می آیم

Du + komm + st = du kommst تو می آیی

Er/sie/es + komm + t = er/sie/es kommt او می آید

Wir + komm + en = wir kommen ما می آییم

Ihr + komm + t = ihr kommt شماها می آید

Sie + komm + en = sie kommen آنها می آیند

Sie + komm + en = Sie kommen شما (مودبانه) می آیید.

نکته : در صرف اول شخص جمع (ما) و سوم شخص جمع (آنها) و همچنین برای شما مودبانه همیشه شکل کلی فعل ما ثابت است ، یعنی فعل kommen همراه با این سه ضمیر گفته شده همیشه همان kommen است ، دیگر افعال نیز به همین صورت است.

نکته : در ضمیر سوم شخص مفرد (او) و دوم شخص جمع (شماها) تنها به مصدر فعل باقاعده حرف t اضافه می شود.

نکته : گاهی پس از حذف en و رسیدن به مصدر فعل در ضمایر دوم شخص مفرد (تو) و سوم شخص مفرد (او) و همچنین دوم شخص جمع (شماها) از نظر تلفظی به مشکل می خوریم ، برای درک بیشتر به فعل arbeiten توجه کنید.

فعل arbeiten به معنی کار کردن نیز یک فعل با قاعده است ، حال اگر en آن حذف شود به arbeit میرسیم.

چنانچه بخواهیم طبق قاعده گفته شده عمل کنیم ، برای مثال در دوم شخص مفرد (تو) اینگونه می شود :

Du + arbeit + st = arbeitst که این صرف هنگام تلفظ دشوار می شود و اصلا نمی شود tst را به درستی تلفظ کرد، بنابراین آلمانی زبان ها آمده اند یک قرار داد گرامری گذاشته اند که هرگاه در هنگام صرف افعال ما با مواردی اینگونه بر خورد کردیم ، می بایستی میان مصدر فعل و پیشوند ضمیر مربوطه حرف e را بگذاریم تا به راحتی تلفظ شود

به مثال زیر توجه کنید :

Ich + arbeit + e = Ich arbeite من کار میکنم

Du + arbeit + e + st = du arbeitest تو کار میکنی

Er/sie/es + arbeit + e + t = er/sie/es arbeitet او کار میکند

Wir + arbeit + en = wir arbeiten ما کار میکنیم

Ihr + arbeit + e + t = ihr arbeitet شماها کار میکنید

Sie + arbeit + en = sie arbeiten آنها کار میکنند

Sie + arbeit + en = Sie arbeiten شما (مودبانه) کار میکنید.

صرف افعال بی قاعده :

در صرف افعال بی قاعده بعضی از حروف ما در ضمیرهای دوم شخص و سوم شخص مفرد (تو ، او) دست خوش تغییر می شوند ، ولی توجه داشته باشید از نظر اضافه شدن حرف e برای تلفظ آنها ، درست همانند افعال با قاعده می باشد.

مثال :

فعل fahren یک فعل بی قاعده است و به معنی رفتن با اتومبیل ، رانندگی کردن ، راندن است.

نکته : هرگاه پس از حذف en و رسیدن به مصدر فعل بی قاعده در آن حرف a وجود داشت آنگاه در صرف دوم شخص و سوم شخص مفرد (تو ، او) a آن به ä تبدیل می شود.

fahren – en = fahr

مصدر ما fahr است

Ich + fahr + e = ich fahre من رانندگی میکنم یا من میروم با ماشین

Du + fahr + st = du fahrst که این برای افعال باقاعده بود ولی در اینجا باید a به ä تبدیل بشود ، بنابراین می شود

Du + fahr + st = du fährst تو میروی (با وسیله نقلیه)

Er/sie/es + fahr + t = er fahrt که این نیز برای برای افعال با قاعده بود ولی در اینجا a به ä تبدیل می شود ، بنابراین می شود :

Er/sie/es + fahr + t = er fährt او رانندگی میکند یا او میرود (با وسیله نقلیه)

اما برای دیگر ضمیر ها درست همانند افعال با قاعده عمل میکنیم

wir fahren ما می رویم (با وسیله نقلیه)

Ihr fahrt شماها رانندگی میکنید یا میروید (با وسیله نقلیه)

sie fahren آنها میروند (با وسیله نقلیه)

فعل schlafen که به معنی خوابیدن است ، یک فعل بی قاعده است و وقتی en آنرا حذف میکنیم به schlaf میرسیم ، از آنجایی که یک فعل بی قاعده است و حرف a نیز در مصدر آن وجود دارد پس در صرف دوم شخص مفرد (تو) و سوم شخص مفرد (او) به ä تبدیل می شود

فعل laufen نیز به همین صورت است به معنی دویدن ، پس از حذف en و رسیدن به مصدر lauf چون a وجود دارد به ä تبدیل می شود در ضمایر دوم شخص و سوم شخص (مفرد)

در واقع تفاوت کلی در صرف افعال با قاعده و بی قاعده ، در صرف دوم شخص و سوم شخص مفرد آنها یعنی (تو ، او) می باشد. و همچنین در گذشته کامل نیز تفاوت های وجود دارد که آنرا در درس گذشته کامل بیان خواهم کرد.

صرف دو فعل بی قاعده schlafen و laufen

ich schlafe من می خوابم

du schläfst تو می خوابی

er/sie/es schläft او می خوابد

wir schlafen ما می خوابیم

ihr schlaft شماها می خوابید

sie schlafen آنها می خوابند

Sie schlafen شما (مودبانه) می خوابید

صرف فعل بی قاعده laufen

ich laufe من میدوم

du läufst تو میدوی

er/sie/es läuft او میدود

wir laufen ما میدویم

ihr lauft شماها میدوید

sie laufen آنها میدوند

Sie laufen شما (مودبانه) می دوید

فعل saufen به معنی خیلی نوشیدن (مشروبات الکی) تا مست کردن ، نیز یک فعل بی قاعده است و درست همانند laufen schlafen صرف می شود.

نکته بعدی در صرف افعال بی قاعده تغییر کردن حرف e در مصدر آنها می باشد که حرف e به حرف i تبدیل می شود.

برای مثال فعل essen به معنی غذا خوردن است. پس از حذف en به مصدر ess میرسیم و چون در مصدر آن حرف e وجود دارد ، بنابراین در ضمایر دوم شخص و سوم شخص مفرد (تو ، او) e آن به i تبدیل می شود.

Ich + ess + e = ich esse من میخورم

Du + ess + st = du esst این اشتباه می شود بلکه ما باید e آن را به i تبدیل کنیم ، پس می شود :

du + ess + st = du isst تو میخوری

نکته : از آنجایی که در دوم شخص آخر مصدر s هست و ما نیز گفتیم برای صرف دوم شخص باید به مصدر st اضافه شود ، بنابراین سه s به وجود می آید du essst در این شرایط یکی از s ها باید حذف شود و در واقع ما باید دو ss داشته باشیم و e را نیز به i تبدیل کنیم du isst

Er/sie/es ess + t = er/sie/es esst این نیز اشتباه می شود بلکه ما باید e آنرا به i تبدیل کنیم ، پس می شود :

er/sie/es + ess + t = er/sie/es isst او میخورد

برای دیگر ضمایر همانند قبل عمل میکنیم :

wir essen ما میخوریم

ihr esst شماها میخورید

sie essen آنها میخورند

Sie essen شما (مودبانه) میخورید

نکته بعدی در افعال بی قاعده این است که گاهی e مصدر فعل بی قاعده به ie تبدیل می شود ، برای مثال به فعل های stehlen, empfehlen, genießen و sehen دقت کنید ، پس از حذف en آنها به مصدرهای زیر میرسیم

stehl , empfehl, genieß , seh

اگر توجه کنید تمامی مصدر های مذکور دارای حرف e می باشند. حال در صرف دوم شخص و سوم شخص مفرد آنها (تو ، او) باید حتما e آنها به ie تبدیل شود. به صرف فعل بی قاعده sehen توجه کنید:

ich + seh + e = ich sehe من می بینم

du + seh + st = du sehst اشتباه است ، بلکه باید e آن به ie تبدیل شود ، بنابراین :

du + seh + t = du siehst تو می بینی

er/sie/es seh + t = er/sie/es seht اشتباه است ، بلکه باید e آن به ie تبدیل شود. بنابراین :

er/sie/es + seh + t = er/sie/es sieht او می بینید

صرف دیگر ضمایر همانند قبل است :

wir sehen ما می بینیم

ihr seht شماها می بینید

sie sehen آنها می بینند

Sie sehen شما (مودبانه می بینید)

و آخرین نکته در صرف افعال بی قاعده تبدیل شدن o مصدر افعال بی قاعده به ö می باشد.

به فعل بی قاعده stoßen که به معنی تصادفی برخورد کردن ، اتفاقی دیدن است توجه کنید. پس از حذف en آن به مصدر stoß میرسیم و از آنجایی که در آن حرف o وجود دارد باید به ö تبدیل شود :

ich stoße

du stößt

er/sie/es stößt

wir stoßen

ihr stoßt

sie stoßen

Sie stoßen

پس برای صرف افعال بی قاعده باید قوانین گفته شده را حتما رعایت کنید.

اما اگر به موضوع اصلی درس یعنی افعال برگردیم ، می بایستی گفت که افعال آلمانی در شکل کلی به دو بخش تقسیم می شوند :

۱. افعال اصلی

۲. افعال کمکی

و همچنین افعال در زبان آلمانی می توانند دو نوع ساختار کلی داشته باشند:

۱. افعال جدا شدنی

۲. افعال جدا نشدنی

افعال جدا شدنی : آن دسته از افعال هستند که از دو بخش ساخته میب شوند که هنگام صرف آنها هرگاه فعل کمکی در جمله نباشد ، باید بخش اول آنها به آخر جمله برود و در صورت وجود فعل کمکی در جمله هیچ تغییری نمی کنند و به همان شکل به انتهای جمله میروند

نکته: پیشوند های زیر نشان دهنده جداشدنی بودن افعال هستند :

ab, an, auf, bei, ein, fest, her, hin, los, mit, vor, weg, zu, zurück, zusammen

البته همیشه استثناء هم وجود دارد ، اما در ۹۹ درصد پسوندهای گفته شده در ابتدای هر فعلی نشان دهنده جدا شدنی بودنِ آن فعل است و باید این پسوندها در صورت نبود هیچ فعل کمکی در جمله به انتهای جمله بروند. به مثال زیر توجه کنید :

فعل جداشدنی abkommen که یک فعل با قاعده نیز می باشد اینگونه صرف می شود :

ich komme ab

du kommst ab

er kommt ab

و همین طور در دیگر ضمایر که در بالا صرف آنها را یادگرفتیم.

در صرف افعال جداشدنی ما فقط بخش دوم فعل را صرف میکنیم و بخش جدا شدنی آنرا به آخر جمله میرویم ، البته این در صورتی است که هیچ فعل کمکی در جمله نباشد ، در ادامه به افعال کمکی نیز خواهیم پرداخت.

abkommen به معنی : ازمحل کار خود دور شدن ، آزاد شدزن ، آغاز به ورزش کردن

و اگر به حرف اضافه von بیاید آنگاه به معنی از چیزی دور شدن است

Du kommst vom Thema ab

تو از موضوع داری دور میشوی ، تو از بحث دور می شوی

فعل جدا شدنی ankommen که یک فعل با قاعده نیز می باشد به معنی رسیدن

Ich komme heute spät an

من امروز دیر میرسم

نکته : بعضی از افعال در زبان آلمانی اگر چه از دو بخش تشکیل شده اند اما در لیست پسوندهای که در بالا گفتیم نباشند ، پس آنها فعل جدا شدنی نیستند ، مانند bekommen درست که پسوند be به kommen اضافه شده ولی یک فعل جدا شدنی نیست!

Ich bekomme heute einen Brief

من امروز یک نامه را دریافت میکنم

افعال جدا شدنی را چگونه سوالی میکنند؟

جزوء سوالی کردن جملات در زبان آلمانی (مطالعه کنید)

فعل جداشدنی aufstehen به معنی از خواب برخواستن یا بیدار شدن

Morteza steht spät auf

مرتضی دیر بیدار می شود

Morteza steht nicht spät auf

مرتضی دیر بیدار نمی شود

Steht Morteza spät auf?

مرتضی دیر بیدار میشود؟

Nein, Morteza steht nicht spät auf

نه ، مرتضی دیر بیدار نمی شود

Wann steht Morteza auf?

مرتضی کی بیدار می شود؟

اما در آخر ، گفتیم که افعال می توانند کمکی یا افعال اصلی باشند.

افعال کمکی : آن دسته از افعال هستند که به تنهایی کاربردی به آن صورت ندارند بلکه نیازمند یک فعل اصلی هستند تا به جمله معنی و مفهوم بدهند

مانند : توانستن ، خواستن ، می بایستی ، تمایل داشتن ، اجازه داشتن و ...

Ich kann Deutsch sprechen

من می توانم آلمانی صحبت کنم

نکته : در زبان آلمانی هرگاه فعل کمکی در جمله بیاید ، فعل اصلی باید به آخر جمله برود.

صرف افعال اصلی sein, haben

.er/sie/es. hat. ist. wird. wir. sind. ihr. habt. seid. werdet. sie/Sie

افعال کمکی در زبان آلمانی عبارتند از :

können توانستن

dürfen اجازه داشتن

mögen خواستن

wollen تمایل داشتن ، مایل بودن

sollen, müssen می بایستی ، باید

در زبان آلمانی ما دو نوع باید داریم که تفاوت های میان sollen و müssen است. و همچنین dürfen نیز کاربردهای مختلفی دارد ، برای درک اینها به ادامه درس توجه کنید :

تفاوت sollen و müssen در چیست ؟ و همچنین dürfen چه مفهومی دارد ؟

همانطور که میدانیم هر سه فعل کمکی هستند

sollen بایستن ، مجبور بودن

müssen الزام داشتن ، ناگزیر بودن ، ملزم بودن

dürfen مجاز بودن ، اجازه داشتن

در زبان آلمانی دو نوع باید داریم sollen, müssen که برای استفاده از آنها باید کمی دقت کنیم تا بتوانیم منظور خودمان را به

درستی به طرف مقابل رسانده باشیم.

تفاوت این دو فعل کمکی بسیار ساده است و آن هم این است که یکی شدت بیشتری داره که گاهی همراه با دستور و گاهی هم همراه با اجبار می باشد اما دیگری شدت کمتر و همراه با دو دلی می باشد.

Ich muss arbeiten من باید کار کنم –> یعنی ناگزیر هستم کار کنم و همراه با اجبار

? Soll ich auch heute arbeiten –> می بایستی من امروز هم کار کنم ؟ –> همراه با دو دلی که در آن دیگر هیچ اجبار و دستوری هم نیست.

Ich muss Deutsch lernen من باید آلمانی یاد بگیرم (باید صد در صدی)

? Soll ich dir einen Kaffee machen می بایستی برای تو یک قهوه درست کنم ؟ (همراه با دو دلی هستش و شاید طرف قهوه دوست نداشته باشه و علاقه به نوشیدن آب داشته باشه)

و اما مفهوم dürfen و کاربرد آن در جملات آلمانی به این صورت است که ما در فارسی میگیم : اجازه دارم اینجا بشینم ؟ اجازه دارم اینجا سیگار بکشم و ... که گاهی در فارسی ما از فعل کمکی (توانستن) استفاده میکنیم مثلا جملات بالا را اینطوری هم میگیم : می تونم اینجا بشینم ؟ می تونم اینجا سیگار بکشم؟

می توانیم این جملات رو هم با فعل کمکی können به مفهوم توانستن هم استفاده کنیم اما بهتر و مناسب تر در اینه که ما از فعل dürfen به مفهوم اجازه داشتن ، مجاز بودن استفاده کنیم.

Hier dürfen Sie nicht rauchen اینجا شما اجازه ندارید سیگار بکشید.

Heute dürfen meine Kinder fernsehen امروز بچه هایم اجازه دارند تلویزیون تماشا کنند.

و در آخر صرف تمامی افعال کمکی :